

kultúry venovala katolíckemu kňazovi, moravskému rodákovi, ktorý sa na prelome 19. a 20. storočia aktívne spolupracoval so Slovenskom na poli cirkvi, kultúry a politiky.

Blok príspevkov o osobnostiach uzatvára Jolana Darulová (Banská Bystrica) článkom *Z odborného pôsobenia a osobného života Janka Francisci – Rimavského*, v ktorom podrobnejšie približuje jeho pôsobenie z pohľadu folkloristiky i niektoré údaje z osobného života. Viera Gašparíková (Bratislava) uvádza v príspevku *Ku genéze Polívkovho Súpisu slovenských rozprávok* nové fakty o vzniku monumentálnej práce o ľudovej próze na Slovensku na základe štúdia autorovej korešpondencie. Ján Komorovský (Trenčín) v štúdiu *Podnet „psychologického paralelizmu“ Alexandra N. Veselovského pre výskum ľudovej religiozity* charakterizuje koncept psychologického paralelizmu, ako ho vo svojej historickej poetike rozpracoval A. N. Veselovskij. Katarína Žeňuchová (Bratislava) sa v článku *Ľudová interpretácia kresťanského kultu v prozaickom folklóre východného Slovenska* zamerala na kontinuitu archaických náboženských predstáv na materiále ľudovej prozaickej tvorby z východného Slovenska, ktorý na prelome 19. a 20. storočia zozbieral jazykovedec S. Czambel. Problematike na pomedzí medzi folklórom a literatúrou sa venovala Ľubica Droppová (Bratislava) v štúdiu *K dejinám výskumu letákových piesní na Slovensku*, pričom sledovala predovšetkým práce zamerané na texty letákových (jarmočných) piesní a konštatuje, že práve folkloristika priniesla na Slovensku o tomto type piesní najviac poznatkov. Mikuláš Mušínska (Prešov) v príspevku *Zvukové zápisy hudobného folklóru Ukrajincov východného Slovenska a Zakarpatskej Ukrajiny z rokov 1929 a 1935* podrobne charakterizoval nahrávky firmy Pathé a pražského Radiojournalu, ktoré zaznamenali súdoby stav hudobnej a rozprávačskej tradície na Podkarpatskej Rusi. Nahrávky okrem dokumentačnej hodnoty plnili tiež funkcie výučbové a boli základom zvukového archívu košického štúdia Československého rozhlasu. Problematike ľudového divadla sa venoval Mišo A. Kováč (Martin) v záverečnom príspevku zborníka *K interpretácii Hry o svätej Dorote na Slovensku*. Autor približuje okolnosti výskumu „divadelného zemepisu“, pričom pri výskume problematiky postupoval rekonštrukciou spomienok účastníkov či aktérov a divákov tejto hry ľudového divadla vo vidieckom i mestskom prostredí na Slovensku.

Štúdie sú publikované v slovenskom jazyku s rozsiahlejšími resumé v angličtine a nemčine. Záver publikácie tvorí adresár autorov.

Hana Hlôšková

Dvě knížky z dílny Slezské knihovny v Katovicích

Zawacki, T.: *Katalog ksiąząt i królów polskich*. Wstęp i opracowanie Jan Malicki. Przekład Łukasz Tofilski. Biblioteka Śląska, Katowice 2004.

Kutz, K.: *Bibliografia (wybór)*. Opracował Marek Palka. Komitet Wydawniczy: prof. zw. dr. hab. Jan Malicki – przewodniczący, mgr Magdalena Skóra – zastępca przewodniczącego, dr. Teresa Roszkowska, mgr Barbara Zgryzek. Biblioteka Śląska, Katowice 2004.

Známý český literární historik-medievista, znalec staropolské literatury prof. Jan Malicki, vedoucí Katedry staropolské literatury a ředitel Slezské knihovny v Katovicích, učitel mnoha vědeckých žáků, z nichž někteří již budují slibnou akademickou kariéru, je spiritus agens řady projektů, autorem knih a editorem. Tu se podpsal na novém vydání po-

zoruhodného dľa Teodora Zawackého *Catalogus ducum atque regum polonorum* (Kraków 1609). Ve studii, ktorou mínil jako úvod k této skvostné edici provázené původními dřevoryty, ukazuje J. Malicki na důležitost tohoto dľa, které jinak svým tématem není na tehdejší dobu nijak neobvyklé (např. *Vitae Regum Polonorum elegiaco carmino descriptae* nebo *Regum Polonorum imagines*, 1594, soubory Bartosze Paprockého aj.): tou je didaktičnost až exemplárnost textu. V tomto smyslu je toto nové polské vydání latinského textu z počátku 17. století v nových evropských souvislostech nanejvýš aktuální. Latinský text s dřevoryty je následován nápaditým polským překladem portrétů jednotlivých panovníků. Jako celek působí knížka skromně, nevtravě, ale její obsah je při vši tlumenosti transcendentní až brizantní.

Vydání další knihy Jan Malicki zase organizoval jako ředitel velké zemské knihovny. Kazimierz Kutz, spisovatel a polský senátor, je snad jedním z nejznámějších polských režisérů: anketa *Gazety Wyborzej* ho určila jako žijícího slezského kulturního činitele číslo jedna. Přítomná bibliografie vychází k jeho 75. narozeninám a uvádí ji Kutzův vděčný vložený list. Obepná jeho díla let 1955-2003 a jsou mezi nimi položky vskutku výstavní, jako jsou filmové scénáře a jejich cizojazyčné překlady, ale i svěží novinové glosy o hereckých osobnostech (Cybulski), časopisecké články, ale i ohlasy a pojednání o Kutzovi.

Zdálo by se, že tyto dvě knížky spojuje jen místo a doba vydání (srpen 2004) a vydavatel, ale je zde i něco hlubšího: v obou případech jde vlastně o dokumentární edice spojené s hodnotami národní kultury – v Polsku včera i dnes věc velmi typická a podstatná.

Ivo Pospíšil

Aktuální Berďajev

Berďajev, N. A.: Ríša ducha a ríša cisárova. Kalligram 2003.

Meno ruského náboženského filozofa Nikolaja Alexandroviča Berďajeva (1874-1948), ktorý vo svojom myšlienkovom vývine prešiel od Marxa až k náboženskej filozofii, sa dostáva k čitateľom prostredníctvom knižky *Ríša Ducha a ríša Cisárova*.

Nikolaj Berďajev patrí k významným osobnostiam ruskej kultúry, ktorá sa formovala v čase nábožensko-filozofickej renesancie. Spolu s D. Merežkovským, S. Bulgakovom, P. Florenským a ďalšími vytváral priestor pre zrod ruskej idealistickej filozofie. Berďajevove filozofické názory sa uberali cestou presvedčenia o tom, že ruský človek (a nielen on) sa oslobodí od vonkajšieho útlaku iba vtedy, ak sa oslobodí od vnútorného otroctva. Práve v tomto momente videl zrod novej duše ruskej inteligencie. Bol pravoslávny veriacim, odsudzoval ateizmus, varoval pred ním, pred klaňaním sebe samému. Vyjadroval nádej, že ruský národ síce padol (mal na mysli rok 1917 a víťazstvo bolševikov), ale napriek tomu sú v ňom ukryté veľké možnosti. Cestu k znovuzrodeniu videl v pokání, v uvedomení si vlastných hriechov. Nové, rodia sa Rusko vnímal ako veľkú hádanku. Taká je krátka charakteristika Berďajevovho životného a filozofického postoja.

Prekladateľ Ján Komorovský, ktorý je zároveň aj autorom úvodu a doslovu, veľmi aktuálne sformuloval podstatu nosných myšlienok práce napísanej v prvej polovici 20. storočia: „Žijeme v dobe, keď ľudia nemajú radi pravdu a nehládajú ju. Pravdu čoraz viac na-